

Slovenski dom

Štev. 242.

V Ljubljani, torek 25. oktobra 1938.

Leto III

Madžarska zahteva plebiscit na Slovaškem in v Podkarpatski Rusiji

Ultimativna spomenica češkoslovaški vladi — ČSR odklanja požrešne zahteve Madžarov

Budimpešta, 25. okt. m. Snoči je madžarska vlada objavila vsebino spomenice, ki jo je dopoldne madžarski poslanik v Pragi izročil zunanjemu ministru Chvalkovskemu.

Madžarska je postavila sledeče zahteve:

1. Vsa tista področja, ki jih je ČSR ponudila Madžarski, je treba takoj izročiti madžarski vojski.
2. Za področje, ki ga je Madžarska zahtevala, a je ČSR odbila, zahteva madžarska vlada plebiscit najkasneje do 30. novembra.
3. Vprašanje Bratislave hosta rešila Madžarska in ČSR kasneje v neposrednih pogajanjih.
4. Madžarska sprejme samo v tem primeru jamstvo za nove meje ČSR, če se izvede v vsej

Slovaški in Podkarpatski Rusiji plebiscit, v katerem se bo ljudstvo izjavilo, kateri državi želi pripadati.

5. Za primer, da bi Češkoslovaška odbila madžarske zahteve, bo Madžarska zahtevala sklicanje mednarodnega razsodišča, v katerem bi bile zastopane Nemčija, Italija in deloma Poljska.

Praga, 25. okt. m. Takoj potem, ko je sprejel od madžarskega poslanika spomenico madžarske vlade, je zunanji minister Chvalkovski odšel k predsedniku vlade generalu Syrovemu. Syrovci je takoj sklical sejo vlade, h kateri je povabil tudi člana slovaške in podkarpatsko-ruske vlade.

Odločujoči češki krogi pravijo, da so ma-

džarske zahteve prevelike in zato nesprejemljive.

Praga, 25. oktobra. AA. (DNB.) Slovaška vlada je na podlagi zakona o izrednih pooblastilih prepovedala prodajo in razširjanje »Prager Tagblatt« na vsem ozemlju Slovaške.

Med Nemčijo in Češkoslovaško je bil včeraj podpisan sporazum, ki ureja plačilni promet med sudetskimi nemškimi kraji in Češkoslovaško.

Gospodarski politiki ocenjujejo število prebivalstva, katerega je Češkoslovaška izgubila z odstopom svojega ozemlja na 4.330.000 ljudi. List dostavlja, da bi se morali dohodki Češkoslovaške, če se morajo zmanjšati sorazmerno po izgubljenem številu prebivalstva, zmanjšati na okoli 15 milijard 400.000.000, dočim se skupni izdatki nove države cenijo na okoli 16 milijard.

Vesti 25. oktobra

Knez namestnik Pavle in knežinja Olga sta se vrnila iz Belgrada na Brdo.

Nemci so odstopili Češkoslovaški nazaj 15 vasi po sporazumu, ki sta ga sklenila češka in nemška razmejitvena komisija. Pričakujejo, da bo ČSR dobila tudi še nekaj drugih krajev.

Hudi snežni viharji divjajo že dva dni po bolgarskih gorah. Sneg je pokril vse hribe nad 700 metrov.

Bolgarska poslanska zbornica je bila sklicana na izredno sejo, na kateri so poslanci počastili spomin umorjenega generala Pejeva, bivšega načelnika bolgarske generalnega štaba.

Kongres francoske radikalno-socialist. stranke se bo začel v soboto v Marseillu.

Začetek francoskih proslav ob dvajsetletnici premirja bo v Metz. Organizirajo jih bivši bojevniki.

Velike politične spremembe napovedujejo na Madžarskem. Vso oblast naj bi vzel v roke regent Horthy s pomočjo predsednika vlade Imreya, ki bi postal madžarski diktator in preosnovljal socialno razvorno državo po pravičnejših načelih.

Slovaška bo krščanska država in bo svoj krščanski značaj znala braniti z vsemi silami in sredstvi in ne bo dopustila, da bi kdorkoli zastrupljal slovaško ljudstvo, kakor so ga do zdaj. V tem smislu je govoril predsednik slovaške vlade dr. Tiso v nedeljo v Banskí Bistrici.

Ostre ukrepe proti Judom je izdala bolgarska vlada. Prepovedano je vsako priseljevanje tujih Judov, zelo bado pa tudi omejitve udejstvovanja bolgarskih Judov v gospodarstvu.

Madžarski in nemški policisti so se pobratili na prijateljskem sestanku, ki so ga imeli v Engeranu na trojni meji med Nemčijo, ČSR in Madžarsko. Sklenili so, da bodo sodelovali v vseh policijskih vprašanjih.

350 ton srebra in zlata v ploščah je barcelonska vlada poslala čez Francijo v Ameriko za orožje in letala. Zlato izvira povečini iz zaplenjenih cerkvenih dragocenosti.

Amerika bi posredovala za premirje med Kitajsko in Japonsko samo tedaj, če bi obe vojskujoci se stranki proslili ameriško vlado, naj to stori. Tako je dejal časnikiarjem zunanji minister Hull.

Romunski državni tajnik za propagando Ticeanu je sprejel zastopnike manjšinskega tiska v Rumuniji in dejal, Rumunija ne more nikomur odstopiti nič svojega ozemlja, marveč bi ga po narodnostnih pravicah morala kvečjemu e od koga dobiti.

O velikem oboroževanju demokratičnih držav pišejo italijanski listi in pravijo, da ni moderno orožje vse, marveč da pomeni v vojni prav toliko tudi vajak in njegova hrabrost, kar je dokazalo vojaštvo v abesinski in španski vojni.

Proti omejevanju judovskega naseljevanja v Palestini bo protestiral pri angleški vladi predsednik USA Roosevelt.

Prve demonstracije proti Judom so bile v nedeljo v Pragi, ko so neki mladi češki ljudje metali judovske goste iz kavnarn. Čehi Judom zamerijo, da so ob zadnji krizi na vse načine skušali tihotapiti denar iz države in da niso nič žrtvovali za državno brambo.

Pri razpravi proti voditeljem septembrske vstaje v južnoameriški republik Cile so dva generala obsojili na 20 let ječe.

Slovaški poslanec dr. Sidor se je vrnil iz Varšave in dejal, da je storil vse, da bi pridobil poljske državneke za slovaške pravice in da se mu je to tudi posrečilo. Ne more pa biti govora o kakih poljski madžarski skupni meji, ne da bi to dovolili Slovaki.

Silovita burja je divjala zadnja dva dneva po Črnem morju in povzročila veliko škodo. Zahtevala je tudi več smrtnih žrtev.

Zaloga premoaga v Belgiji so tako narasle, da nameravajo lastniki premoagovnikov začeti z odpuscanjem rudarjev, ker ne morejo premoaga nikamor prodati. Pri odpustih bo prizadetih tudi precej slovenskih rudarjev.

Zakon o varstvu države ostane še nadalje v veljavi na Litvanskem, ker tako zahtevajo notranje razmere, predvsem pa sovražno razpoloženje nemške in poljske manjšine proti Litvi.

Italija je naročila velike količine petroleja v Mehiki. Vse ostali mehikanski petrolej pa je kupila Nemčija.

Ladjedelnice v Trzicu pri Trstu so dokončale novo motorno ladjo za prevoz nafte. Ladjo je v italijanski ladjedelnici naročila neka angleška družba.

V novi italijanski korporacijski zbornici bodo zastopane tudi italijanske pokrajine iz Vzhodne Afrike, Tripolisa, Somalije in Abesinije.

Načelnik francoskega general. štaba Gamelin in poveljnik francoskega vojnega brodograjskega admiral Darlan sta včeraj priletela v Metz in bosta nadzorovala obrambna dela ob nemški meji.

Naše odposlanstvo pri angleškem kralju

London, 25. oktobra, m. Jugoslovansko odposlanstvo, ki je prišlo v London na zasedanje upravnega odbora mednarodnega urada dela, je bilo včeraj sprejeto pri angleškem kralju Juriju XI. v Buckinghamski palači. Člani odposlanstva so stalni delegat Jugoslavije pri ZN dr. Ivan Bubotić, kot namestnik ministra Dragiša Cvetkovića, dr. Milan Čurčin kot zastopnik delodajalcev ter Bogdan Krečić kot zastopnik delavstva.

Številne žrtve snežnih zametov

Belgrad, 25. oktobra, m. Iz Djevdjelije poročajo, da vlada že tri dni tamkaj silen mraz. Po vseh višinah, zlasti pa na pogorju Kožu, neprestano pada sneg, a vihar povzroča snežne zamete. Zaradi tega je prišlo v treh planinah že do človeških žrtev. Na vrhu Kožuha so našli zmrznjenega poveljnika I. obmejnega odedka polkovnika Stevana Kojundžića in vodnika obmejnega oddelka poročnika Dragoslava Nikitovića, a zraven njiju vojaka Azirovića. V bližini pa so našli vse premrzle in v globoki nezvesti kapitana Miloša Ilića in tri granicirje. Patulje so vse prenesle v obmejno karavalo Mala Rupa, kjer so jih s težko muko spravili spet k življenju, vendar pa ni dosti upanja, da bi okrevali.

Angleški zunanji minister je govoril o vojni in miru

London, 25. oktobra, o. Angleški zunanji minister Halifax je imel prvič po češkoslovaški krizi včeraj govor v Edinburghu na Škotskem. V tem govoru je dejal med drugim:

»Treba je odkrito povedati, da stojimo pred tremi možnostmi glede reševanja sporov v današnji Evropi. Prva možnost je vojna, druga je oborožen mir, tretja pa mir po prijateljskem sporazumu. Vsi želimo, da bi se prvi možnosti izognili in dosegli tretji cilj. Toda, kakor je Dante privedel svoje duše v raj skozi ogenj vic, prav tako je verjetno, da bomo mi mogli zagotoviti svetu mir le z oborožitvijo. Če hoče Anglija pri zavarovanju miru imeti prav tako tehtno besedo kakor druge države, mora govoriti z vsem poudarkom. Zato morajo pri ureditvi angleške obrambe v večji meri sodelovati vsi posamezniki. Obrambo bo mogoče izpolniti samo s pripravljenostjo vsega ljudstva, ki mora za skupnost žrtvovati v denarju ali drugače.

V vseh ljudeh postaja vedno močnejše čustvo,

da je treba vojno in njene grozote preprečiti. So pa na delu moči, ki bi rade poglale svet v nevarnejšo smer. Misel o oboroženem miru in o potrebi čim popolnejše obrambe je utemeljena v starinskem izreku, da dežnik pogosto odganja dež, če ga nosimo s seboj.

Sestanek v Münchenu je pokazal, da je Anglija pripravljena začeti prijateljske odnose z vsemi, ki so voljni sodelovati z njo. Če bi angleški in nemški narod res dosegla popoln sporazum, bi to pomenilo najmočnejše jamstvo, da se bo Evropa izognila vojni in grozotam. Češkoslovaško vprašanje je bilo stotletja staro vprašanje. Anglija je morala tedaj odločiti, kaj je za Evropo boljše: da se požeje v vojno, ali da se evropske države sporazumejo za vsako ceno in vojno preprečijo. Uporabili smo vse svoje moči, da je Češkoslovaška sprejela nase žrtve, toda stali smo pred izbiro, da se spustimo v vojno, ali pa da Češkoslovaško obvarujemo uničenja, ki bi bilo popolno in žrtve neskončno večje kakor pa so sedanje.

Japonci bodo nehali z vojno, ko osvoje kitajsko prestolnico Hankov

Pred zadnjim napadom na mesto - Japonska letala potapljaajo parnike s tisoči beguncev

Tokio, 25. okt. o. Japonska uradna poročevalska agencija Domei poroča včeraj, da namerava japonska vlada končati sovražnosti proti Kitajski takoj, ko bo japonska vojska zavzela sedanjo prestolnico Kitajske Hankov. Po zavzetju prestolnice bo japonska vlada izdala razglas, v katerem bo oznanila svoje namene glede Kitajske. V tem razglasu bo japonska vlada izjavila, da je mirno sodelovanje med Kitajsko in Japonsko mogoče pod naslednjimi pogoji:

1. Japonska in Kitajska priznavata druga druga nedotakljivost ozemlja, ki ga bosta imeli ob sklepu miru.
2. Kitajska vlada mora dati zagotovila, da bo preprečila vsa izzivanja, ki bi mogla privedi do sporov, kakršni je sedanj.
3. Japonska, Kitajska in Mandžurija morajo skleniti med seboj čim tesnejšo gospodarsko in politično zvezo, ki bo naperjena predvsem proti komunizmu.
4. Osnovati je treba novo osrednjo kitajsko vlado, ki bo vezala vlade v Peking, Nankingu, Mongoliji in notranji Kitajski.
5. Treba je mobilizirati vse kitajske gospodarske in človeške sile, da se Kitajska zbudi k novemu življenju.

Hankov, 25. okt. V mestu še traja obsedno stanje. Hankov se pripravlja na obrambo pred japonskimi četami, ki se od štirih različnih strani približujejo mestu. Glavni del japonskih čet prodira s severovzhoda in jugovzhoda. Danes zjutraj

so japonska letala tudi bombardirala mesto, ki se prazni.

Skozi mesto se vali reka beguncev, ki skušajo odnesti s seboj čim več svojega imetja. V mestu in predmestjih je ostala samo še četrtina prebivalstva. General Kvacuang, ki poveljuje obrambi mesta, je izjavil, da še ni ničesar ukazal o tem, kdaj naj požeje v zrak važnejša poslopja. General je priznal, da se kitajske čete pri Hankovu premikajo, vendar pa to še ne pomeni, da bi se kitajska vojska umikala iz Hankova. Priznal pa je, da so sedaj japonske čete za streljaj topa oddaljene od mesta.

Včeraj so kitajski možnarji potopili neko japonsko vojno ladjo. Ladja na dnu reke Jangce zelo ovira promet.

Uradno poročajo, da so od polnoči dalje ustavili plovbo na Jangceju.

Kitajska uradna agencija News poroča, da so japonska letala bombardirala tri kitajske parnike, ki so vozili begunce iz Hankova. Na vseh teh parnikih je bilo vsega 8.000 beguncev. Rešilo se jih je samo nekaj sto. Japonska letala so napadla parnik »Siang«, na katerem je bilo 2.000 beguncev, 45 km nad Hankovom. Parnik se je potopil. Ostala parnika sta bila bombardirana pri Cengvinciju. Na enem teh parnikov je bilo 5.000 beguncev. Parnik je utonil. Tretji parnik »Kiangsing« s tisoč begunci je bil tudi napaden, vendar pa njegova usoda ni znana.

Angleško italijanski sporazum stopi v veljavo v začetku novembra

Nadaljni angleški načrti za sodelovanje med velesilami

Pariz, 25. okt. a. »Figaro« poroča iz Rima, da bo angleško-italijanska pogodba začela veljati v prvi polovici novembra. Tako mišljenje prevladuje v italijanskih odločujočih krogih. Anglija ne zahteva od Italije, da bi poklicala še več pristovoljcev iz Španije in je zadovoljna, da je Italija umaknila 10.000 ljudi ter s tem pokazala svojo dobro voljo. Takoj potem, ko bi angleška zbornica odobrila sporazum z Italijo, bi predsednik vlade Chamberlain odpotoval v Rim, da da temu važnemu dogodku še posebno slovesen poudarek in nekako osebno začne novo dobo prijateljstva med Italijo in Anglijo.

Angleška poročevalska agencija Reuter je izdala včeraj uradno poročilo, v katerem pravi, da bo angleška vlada na jutrišnji seji odločila o italijansko-angleškem sporazumu. Če bodo angleški ministri smatrali za ugodno, da stopi pogodba med Anglijo in Italijo v veljavo, se bodo jutri sporazumeli o dnevu, kdaj se bo to zgodilo. Še pred tem dnevom pa bo o tem vprašanju izrekla sodbo angleška poslanska zbornica. Dan za začetek izvajanja sporazuma bosta Anglija in Italija določili sporazumno.

Francosko časopisje poroča, da bo uveljavlje-

nje italijansko-angleškega sporazuma nov korak za uresničenje političnega načrta, katerega je za Evropo zamislil predsednik Chamberlain. Po tem načrtu naj bi Anglija uredila svoje razmerje z vsemi velikimi evropskimi državami in pripravila tla za trajno sodelovanje med njimi in vzpostavitev evropskega ravnotežja. Naslednja stopnja bi bila ureditev odnosov med Francijo in Nemčijo ter Francijo in Italijo. Francija in Nemčija bi za začetek dali izjavo o tem, da ne marata spornih vprašanj med seboj več urejevati z vojno, kakor sta to storila Hitler in Chamberlain v Münchenu. Sporazum med Francijo in Italijo pa bi bil podoben sporazumu med Anglijo in Italijo. Končni cilj vseh teh angleških prizadevanj je v trajni zvezi štirih evropskih velesil, ki bi potem sporazumno vodile usodo Evrope in tudi ostalega sveta.

Romunsko potniško letalo je padlo zaradi viharja v neko močvirje blizu Constanze. Štirje potniki in pilot so z letalom vred utonili.

Japonska letala so napadla neko angleško ladjo-topničarko, ki je bila pred Honanom, da bi rešila ob nevarnosti angleške državljanke. Angleška vlada bo zaradi napada vložila ugovor pri Japoncih.

18 mrtvih pri letalski nesreči v Avstraliji

Melbourne, 25. okt. o. Včeraj je veliko avstralsko potniško letalo družbe Douglas, ki vzdržuje zvezo med mestoma Adelaide in Melbourne, zadelo v megli ob gorovje Dandeong, 25 km od mesta Melbourne. Letalo se je po zadetju vnelo in tresčilo na tla. Pri tem je našlo smrt 14 potnikov in štirje člani posadke. V ostankih letala so našli 11 popolnoma zgornjenih trupel, sedem potnikov pa je pri padcu zletelo iz letala in se raztresčilo ob skalah. Nesreča je po vsej Avstraliji povzročila veliko žalost.

Češki Sokol zapuša Tyrševa načela in začenja boj proti Judom

Praga, 25. oktobra. o. Upravni odbor Zveze češkega sokolstva je imel včeraj v Pragi sejo, na kateri so razpravljali o spremembi sokolskih pravil, kakor to zahteva novi politični položaj. Ker je Sokol — podobno kakor v drugih državah — postal tudi na Češkoslovaškem izrazito politična organizacija, je s tem krenil od prvotnih Tyrševih načel, ki oznanjajo versko in plemensko strpnost. Zato mora svoje načelno stališče uravnati po trenutnih političnih razmerah. Zato je upravni odbor češkega sokolstva včeraj sprejel nekaj važnih sklepov. Češko sokolstvo bo odslej strogo narodna izrazito protilevičarska organizacija, v kateri bodo mogli sodelovati samo državljani češke narodnosti in čistega češkega pokolenja. Iz sokolske zveze bodo po sklepu odbora takoj izključeni vsi Judje. Upravni odbor je razen tega sprejel resolucijo, v kateri zahteva, da oblasti izženejo iz države vse Jude, ki so se naselili na češkem ozemlju po letu 1914 in tudi Jude, ki so bili na Češkem že prej, pa imajo kako drugo državljanstvo. Te je treba takoj poslati v države, katerim po državljanstvu pripadajo. Ugotavljajo, da pomenijo ti sklepi osrednje češke telovadne in mladinske organizacije začetek hudega in neizprosnega boja proti Judom.

Uredba o najmanjših mezdah in delovnem času v Ameriki

Washington, 25. okt. o. Danes je v Združenih državah začel veljati nov delovni pravilnik, ki ga je izdelala osrednja vlada USA. Pravilnik ureja v načelu tri vprašanja in sicer: določa najmanjše mezde, delovni čas in vsebuje uredbo o zaposlovanju mladine. Po novem pravilniku bo najmanjša meza od zdaj znašala 25 centov na uro (12 din). Ta meza bo oktobra 1939 zvišana na 30 centov. Delovni teden znaša 44 ur, oktobra 1939 ga bodo zmanjšali na 42 ur in oktobra leta 1940 na 34 ur. Prepovedano je odslej vsako zaposlovanje mladine pod 16 leti, v katerikoli panogi industrije.

17.000 metrov visoko z letalom

Rim, 24. oktobra. Italijanski letalski polkovnik Mario Pecci je presegel mednarodni rekord v poletu na višino s tem, da se je dvignil 17.074 metrov visoko nad letališčem Guidonio. Letalo je bilo znamke »Caproni«, ki je imelo motor »Biagio«. Doslej je imel rekord v višini angleški letalec Adam, ki je dosegel višino 16.440 m. Aparat, s katerim je letel polkovnik Pecci, je enomotoren aparat, težak 1690 kg in je to prvi, ki ima neprodušno zaprto kabino, tako da omogoča pilotu, da ne čuti nobenih atmosferskih sprememb. Pecci je letel celo uro. Po poletu je bil utrujen, vendar zelo radosten nad uspehom. Veliko število častnikov in vojakov je prisrčno pozdravljalo njegov povratek.

Pero Živković brani JNS

Belgrad, 25. oktobra, m. Razkroj v JNS, ki ga je izval sklep glavnega odbora, da gre skupno z dr. Mačkom na volitve, se nadaljuje. Včeraj je vodstvo stranke dobilo iz notranosti države več dopisov, v katerih vidnejši člani JNS sporočajo svoj izstop iz stranke. Tako je včeraj izstopil podpredsednik stranke za zetsko banovino in član glavnega odbora JNS dr. Savo Radović. Predsednik JNS Pera Živković je včeraj časnikiarjem izjavil, da so vsi člani ožjega glavnega odbora JNS glasovali za skupni nastop JNS z dr. Mačkom pri volitvah. Dalje se je Pero Živković branil pred očitki, da bi bila stranka izdala svoj program. Ne pove pa, kako misli JNS spraviti v sklad narodno edinstvo in centralizem ter federalistične zahteve dr. Mačka.

Predsednik vlade dr. Milan Stojadinović je včeraj prejel madžarskega in nemškega poslanika.

Ljubljana prehaja v volilno mrzlico

Do 2000 reklamacij — Vsi mrtvi izreklamirani

Ljubljana, 25. oktobra. Ljubljana počasi res prehaja v volilno mrzlico. Danes so mnogi zamudniki hiteli na magistratu vlagati zadnje reklamacije za vpis ali izbris kakšnega volivnega upravičenca. Od prejšnjega ponedeljka pa do danes je bil v sobi št. 48 domovinskega oddelka, kjer so razporejeni stalni imeniki volivcev Velike Ljubljane, ki prvič stopa kot taka v volitve, velikanski naval. Uradništvo domovinskega oddelka je bilo neprestano zaposleno samo z volivnimi zadevami. Moralo je uradovati vsak dan pozno v noč, da so bile rešene tudi druge tekoče zadeve. Volivni urad v sobi št. 48 je bil celo v nedeljo dopoldne do 13. odprt, da so mogli mnogi volivci, ki nimajo med tednom primerne časa, pregledati imenike in se prepričati, če so kot taki vpisani na pravilnem mestu.

Naval strank je bil nepričakovano velik

Kdor pozna volivne prilike zadnjih let od leta 1931. naprej, lahko reče, da takega zanimanja za volitve še kmalu ni bilo, kajti pri zadnjih dveh volitvah se je malokdo zanimal za volivne imenike in za to, da je vpisan v nje. Letos pa je zanimanje za imenike zelo močno in je bil naval strank velikanski. Soba št. 48 je bila skoraj pretesna. V njej so bile postavljene biljardne podobne mize, v katerih so bile po abecedni vrsti razporejene volivne kartoteke, ki so zelo olajšale kontrole volivcev in tudi olajšale uradništvu, da je hitro in točno dajalo strankam zadevna pojasnila. Po stari šabloni je sestavljen najprej imenik vseh volivcev po abecednem redu in nato imenik volivcev po posameznih voliščih, ki jih bo sedaj 39. Na zadnjem volišču bodo volili zunaj mesta na deželi stanujoči, toda v Ljubljani zaposleni državni uradniki. Takih volivcev je okoli 414.

Od preteklega ponedeljka do davi je bilo v sobi št. 48 izvršenih 4.568 vpogledov v imenike od strani posameznikov in političnih skupin. Dnevno je prišlo do 400 strank v urad. Domovinski oddelki so vse zadeve hitro in ekspanzivno reševali.

Mrtvi ne bodo mogli voliti

Do večerja je bilo vloženih na mestnem magistratu okoli 1.400 različnih reklamacij. Danes do 14. je zadnji rok za vlaganje reklamacij in računamo, da bodo posamezne skupine zlasti danes pritisnile z velikanskimi kipi reklamacijskih predlogov. Mnogi skušajo na vse moč trike osporiti volivno pravico kakemu v imenikih vpisanemu volivcu.

Prvi se je zgodilo, da so bili iz stalnih volivnih imenikov, ki jih mora občina vsako leto do konca januarja pregledati, popraviti in nove volivce vpisati, uradoma izreklamirani in izbrisani mrtvi. Na podlagi mrtviških listov so bili izbrisani iz imenikov vsi oni volivci, ki so umrli od 1. febr. naprej do zadnjih dni.

V starih časih so bili prav zanimivi običaji pri volitvah, kako so lahko mrtvi volili. Za nje se poprej ni nikdo brigal, toda na dan volitev so ti »mrtviki« vstajali iz grobov in oddajali svoje glasove. Tam na Kongresnem trgu je bil etabliiran volivnogrobovni salon Smola, ki je dirigiral razne ljudi, preoblečene in preskrbljene z legitimacijami, da so šli na razna volišča voliti mrtve in odsotne. Ta gospod pa je imel l. 1924. kljub pomoči mrtvih tako smolo, da je njegov kandidat propadel in je zmagal dr. A. Korošec. Kako so takrat robitili, se jezili, atiskali pesti in se celo jokali pri tasi Smoline stranke? Letos ne bodo mogli mrtvi voliti, ker bo prav stroga kontrola in so tudi mrtvi že izbrisani.

Odvetnik dr. Reisman bo moral sedeti 30 dni

Maribor, 24. oktobra.

Veliko pozornost je vzbudila v Mariboru razprava, ki se je pred daljšim časom vršila v Dolnji Lendavi pred tamšnjim okrajnim sodiščem, v Mariboru pa se je za njo šele zdaj izvedelo. Na zatožni klopi je bil znani mariborski odvetnik dr. Avguštin Reisman, ki je bil obsojen na 20 dni zapore in sicer nepogojno. Ker pa je bil dr. Reisman že prej obsojen na 10 dni pogojnega zapore, bo moral sedaj vsega skupaj odsedeti 30 dni, če ne bo okrožno sodišče v Murski Soboti, kamor se je prišlo, drugače odredilo. Vzrok obsoje je naslednji: Dr. Reisman je izgubil v Dol. Lendavi neko bagatelno razpravo ter je vložil potem proti sodbi priziv na okrožno sodišče v Murski Soboti. V tem prizivu pa je tako silovito napadel sodnika okrajnega sodišča v Dol. Lendavi dr. Umnika, da je okrožno sodišče v Murski Soboti odredilo proti odvetniku redovno kazeno, obenem pa je dr. Umnik predlagal, naj se dr. Reisman kaznuje zaradi prestopka zoper čast. Sledila je kazenska razprava, na kateri je bil dr. Reisman obsojen na zgoraj navedeni zapor.

Pozabljena slika Svetozara Pribečeviča

Kako je lepa pesem »Pobratimija«? Učili smo se jo v ljudskih šolah na pamet in smo jo prepevali. G. senator dr. Albert Kramer je bil pobratim pok. voditelja samostojnih demokratov Svetozara Pribečeviča. Tam v veliki dvorani tajništva JNS ali SDS so dali obesiti celo velik portret svojega voditelja in neustrašnega borca. Portret je bil umetniško delo akad. slikarja Vavpotiča. Dolga leta so pristaši JNS občudovali lepi portret. Ko se je leta 1929. spremenil v bistvu režim, je Svetozar še dolgo kljuboval v dvorani, kakor da bi svoje somišljenike pozival na borbo za njegove ideje. Po letih pa so se razmere tako spremenile, da je g. senator dr. Kramer zapustil pobratima Pribečeviča in krenil v režim. In kaj se je zgodilo s portretom?

Portret je izginil iz glavne dvorane tajništva JNS! Kam? Hudomušneži pripovedujejo, da so portret lepo zavili in ga spravili tja na podstrešje kazinskega poslopja Menda med stara šara? Takale je bila usoda Pribečevičevega portreta!

Izpred obrtnega sodišča

Po okrevanju je ostal še 5 dni doma

Tone je bil razvažalec sodavice. Na prsih so se mu prikazali izpuščaji; šel je k zdravniku, ki je Toneta spoznal za delavca zmožnega, kar je Tone tudi javil gospodarju. Po preteku 6 dni je zdravnik ugotovil, da je Tone zdrav, da je delavca zmožen, tudi preživnina bolniške blaginje mu je bila s tem dnem ustavljena. Ko se je Tone šesti dan nato javil pri službenem gospodarju, ga je ta odslavil.

Tone je tožil gospodarja za 14 dnevno mzdo in je trdil, da je bil odpust nepravilčen; on je ostal še 5 dni doma zaradi tega doma, da bi bil popolnoma okreval.

Sodišče je tožbeni zahtevek zavrnilo. Razlogi: Malo verjetno je, da bi bil kožni izpuščaji, ki je po zdravniški ugotovitvi izginil brez posledic v 6 dneh, taka bolezen, da bi bil bolnik potreben še 5 dni počitka za okrevanje. Pa tudi če bi bil tak odpočitek priporočljiv preko dneva, katerega je določil zdravnik, bi bil Tone mogel le v sporazumu s gospodarjem ostati doma. Sodišče je tedaj smatralo, da je tožnik samovoljno in nepravilno izostal od dela, zato ga je smel službodajalec brez predložitve 14 dnevne odpovedi odpustiti; § 239 št. 3 obrt. zak.

Raznoterosti iz dnevne kronike

Ljubljana, 25. oktobra.

Zanimivo predavanje v Pedagoškem društvu

Pedagoško društvo je snoči priredilo v miniralskem inštitutu na ljubljanski univerzi zelo zanimivo in aktualno predavanje z naslovom: »Vzgojiteljevo carstvo«. Predaval je g. profesor Pavelič iz Zagreba. Predavatelj je takoj v začetku pojasnil, zakaj je dal svojemu predavanju tako romantičen naslov, nato pa je takoj začel razvijati svoje misli. Dejal je, da je vzgojiteljevo carstvo v današnjih dneh vedno bolj ogroženo od političnega carstva. Politiku je za tem, da pride do svojega smrti z neko močjo, vzgojitelju pa za tem, da nad svojimi gojencem ne dela nobenega nasilja, temveč skuša vzgojiti njegovo duhovnost, da je pripravljena za neki določen namen. V današnjih dneh pa skuša politika podvreči vzgojitelja svoji oblasti in svojim namenom, kakor vidimo po svetu. To je seveda popolnoma nezdružljivo, kajti do čim večjega sijaja prihaja politično carstvo, tem bolj škoduje drugim organizacijam, odgojiteljevo carstvo pa ni vidljivo carstvo politika, temveč carstvo v srcih, to je tisto, kar dela človeka res človeka in vzbuja v njem ono, kar je v človeku božanskega.

Nocoj je bita v Ljubljani tema

Nocoj so v Ljubljani naredili prvi poskus, kako se mesto obvaruje v primeru vojne letalskega napada v noči. Po drugih državah so taki poskusi že kar nekaj vsakdanjega, pri nas pa smo nocoj prvič doživeli, kakšno je mesto brez luči. Po vsej Ljubljani je bila vso noč popolna tema. Po ulicah ni bilo nobene luči in okna vseh hiš so bila popolnoma zagrjena. Temej je bil tudi Grad, ki je štel kakor tajinstvena gmeta v nebo, in vsa vozila so imela le toliko razsvetljave, kolikor je neobhodno potrebno. Res je sicer, da se nekatere stranke niso povsem držale predpisov in da je bilo tu in tam videti kakšno okno, ki ni bilo docela zatemnjeno in bi v primeru

Filmi, ki jih velja videti... ali ne videti

Ničevo (Kino Union). Nekoliko monotoni se nam zadnje čase dozdevajo sujeti, s katerimi filmski producenti obklatajo dva dobra francoska umetnika, Harryja Baura in Victorja Francena. Do zdaj je bil razočarani, nesrečni in k sumničenju nagnjeni zakonec redno sicer le Francen, medtem ko se je Baur brez uspeha kakor neki Don Quixote v slednjem filmu boril za ljubezen. Zdaj pa so tudi Baura srečno zvezli na Francenov tir. Ta libreta so vsa na enak način zapletena, enako prihajajo do krize in so po istem vzorcu rešena po nekem podobnem zunanem posreju. Psihološke mojstrovine so ta dela, vse vrline dobrih filmov imajo, dober režiser in dobri igralci dajejo v njih svoj maksimum — pa vendar ta na las podobna libreta, te vsebine, ki so prav za prav povsod enake, že začenejo utrujati in dolgočasiti, saj že v začetku, še preden se dejanje zaplete, človek ve, kakšen bo konec. Med filme te vrste spada tudi »Ničevo«, ki ima še drugi precej očiten namen: da bi demonstriral silo francoske mornarice in heroizem, ki vlada v francoski vojski. Dejanje teče naglo, scene se menjavajo s prirodnostjo, ki razodeva spretnega, rutiniranega oblikovalca; — če bi bil to prvi film v svoji stroki, bi mu brez dvoma zapeli lahko hvalnico v vseh superlativih. Tako pa si želimo spremembe: še tako lepe pesmi se naveličamo, če jo kdo prepeva brez konca in kraja. V filmu »Ničevo« sodelujejo same kvalitativne moči. Glasbo je oskrbel znameniti kompozit Honegger, režira J. de Baroncelli, glavne vloge rešujejo Baur, Rigand, Tisier, Marcelle Chantal in ljubka Lisette Lanvin, nova zvezda francoske produkcije. Delo je samo ob sebi odlično — moti le staroznana, preveč monotona motivika. Prijatelji dobre igre si ga bodo ogledali.

Le še danes je čas za reklamacije! Kdor ne bo vpisan v volivni imenik, ne bo smel voliti! Reklamacije ureja mestno tajništvo JRZ na Gosposvet-ski c. 10-I. do 6 zvečer. Reklamacije se morejo vlagati na magistratu še danes do 8 zvečer.

Sleparji s tombolami v sodnih zaporih

»Sreča je opoteča«, zlasti sleparjem s tombolami. Kdo ve, kako dolgo bi še sleparila pet-članska družba na raznih tombolah, da je niso razkrinkali nedavno na veliki gasilski tomboli v Kranju? Orožniki so polovili vse člane družbe, jih najprej zadrževali in nato izročili kranskemu okrajnemu sodišču, ki je takoj proti njim uvedlo uvodno kazensko preiskavo zaradi ponarejanja števil na tombolah in zaradi sleparije. Morebiti bi ti »sleparčiki« poskusili v nedeljo svojo srečo tudi v Ljubljani in bi mogoče marsikdo njih odnesel lepe dobrote? Ko je bila v Kranju končana uvodna preiskava, je bilo odrejeno, da so bili vsi odpeljani v preiskovalne zapore ljubljanskega okrožnega sodišča.

V nedeljo je čedna sleparska družba v spremstvu kranskih orožnikov prispela v Ljubljano, da ložira v hotelu »Garni« na Miklošičevi cesti. Sprejeti so bili kot nezaželeni gostje.

Janko Rotman, poročen, zasebni uradnik, rojen 20. avgusta 1911 v Dobrenju pri Mariboru, stanujoč v Studencih; Edvard Tomazič, samski, piskrovec, rojen 9. oktobra 1911 v Bolzanu na Tirolskem, pristojen v Ptuj, stanujoč v Spodnjem Bregu pri Ptuj; Avgust Pal, samski delavec, rojen 20. junija 1920 v Trzinu pri Ptuj, tam stanujoč; Albin Sirec, samski, mizarski pomočnik, rojen 25. februarja 1912 v Trzinu pri Ptuj, stanujoč v Spodnjem Bregu, in Fran Bobič, poročen, delavec, rojen 30. aprila 1902 v Beli cerkvi pri Novem mestu. Proti vsem je uvedena obširna kazenska preiskava zaradi sleparij na različnih tombolskih prireditvah.

Zdravniška afera v Mariboru

Mariborska policija preiskuje misteriozno, pa zelo zanimivo afero, v katero je zapleten nek znan mariborski zdravnik. Danes je prijavil policiji nek ključavničar, ki je bil prijatelj zdravniške služkinje, da mu je ta povedala, kako se peča njen gospodar skoraj dnevno s sumljivim poslom. Pripovedovala mu je, da prihaja posebno zadnje čase vse polno žensk iz bivše Avstrije, da si dajo v Mariboru odpraviti plod. V Nemčiji je odprava plodu silno kaznivna ter se zdravniki s tem sploh ne upajo baviti, ker bi izgubili takoj eksistenco ter bi riskirali dolgoletno ječo. Tudi danes je bila pri tem zdravniku neka dama iz Nemčije, ter se je odpeljala z brzovlakom popol-dne domov. Prav tako pa leži sedaj v stanovanju tega zdravnika hčerka nekega uglednega mariborskega zdravnika. Policija je na podlagi te prijave odredila strogo preiskavo ter se pričakuje, da bo prišlo do velikih odkritij.

Celje v skrivnostni temi

Celje je bilo od snoči od 7 pa vso noč v skrivnostni temi. Ze čez dan so gospodinjice skrbno povpraševale, kako naj zagrnejo okna, mnogi so celo povpraševali, če sploh smejo pustiti goreti luči. Večerja je bila mnogokje snoči kuhana že ob 6, ob 7 pa so mnogi že legli k počitku. Dr. Gregorja Zerjava ulica pa je še bolj oživila in vsi so pričakovali trenutka, ko se bo vse Celje zarilo v »babljosko« temo. Ob 7 zvečer so ugasnili vse javne luči in po ulicah je postalo pravo »zmešano« vrvenje. Pred kolodvorom je bilo vse polno ljudi, ki so se veselili teme in mnogi so jo tudi »pošteno« izrabili. Celot dijaška »hora legalise« ni prišla v postev, da so snoči prišli tudi dijaki na svoj račun. Posebno važno nalogo je imela to noč celjska policija, kateri se je pridružil okrog 100 »penzioniranih« žandarrov in policistov, ki so »inšpicirali« temo. Celjani so se zares disciplinirano zadržali. Vsi javni lokali so po predpisih zastrili okna in vrata, po ulicah so skrivnostno vozili avtomobili z zaslonkami, celjske tovarne kakor Westen, cinkarna in tekstilna pa so nabavile več tisoč metrov lepene, s katero so pokrile steklene strehe. Koliko greha in »prekrškov« je bilo v »babljoski« noči, v Celju je težje ugotoviti. Nekaj ljudi si je razbilo nosove, mnogi so poljubljali mater zemljo, mnogi pa so se »dušali«, ko so v temi komaj našli vrata svojega doma. Na račun je prišel neki celjski trgovec, ki je prodal mnogo bombic, katere so fantje metali na promenado in vzbudili pravo nervoznost.

Vlada ugodila invalidom v celoti

Belgrad, 25. okt. m. širši osrednji odbor glavnega združenja vojnih invalidov je včeraj na svoji seji ugotovil, da so se izpolnile vse zahteve vojnih invalidov. Odposlanstvo odbora je bilo sprejeto najprej pri predsedniku vlade dr. Stojadinoviću, nato pa pri ministru za socialno politiko Dragiši Cvetkoviću, ki sta odposlanstvu obljubila, da bo vlada v najkrajšem času izdala invalidski zakon, v katerem bodo odobrene in sprejete do zadnjega vse zahteve, ki so jih invalidi postavili.

Warren Duff — Robert Buckner:

SADOVI ZEMLJE

Roman s slikami

Chris je bil v zadregi, ker ga je nekdo presenetil v tako šibki in neumni uri. Opravičeval se je:

»Vprav sem nekaj premišljal...«

Mac Kenzie je začel napletati pogovor:

»Te dni vsi veliko premišljamo. Da, da...«

Ferris je pripomnil:

»No, ti imaš vsaj kaj prida žetev! Pogledaj, kako je letos pri meni!«

Toda Mac Kenzie je pripombo o žetvi takoj zavrnil:

»Kakšna žetev! Vseh mojih šest sto oralov je bilo pod vodo in jih je povečini še...«

Iz glasu mu je donela ogorčena žalost. Chris je odgovarjal, da bi ga to lažilo:

»Nihač ne ve, kako se bo vse to končalo. Kaj praviš?«

Sosed ni vedel, kaj bi dejal. Pokažljaj je in molčal, zraven pa ježno zamahoval z bičem po redkem bilju, kar ga je ostalo ob ozaral.

Chris je spet spregovoril:

»Ampak nekaj bo treba storiti...«

Mac Kenzie je stresel glavo, udaril konja z bičem, da je planil dalje in se brez besedi odpeljal po svojem opravilu. Pustil je Ferrisa, naj premišlja o tem.

In Ferris je mislil naprej. Okoli nje-

ga je žuborelo delovno vrvenje, ženici in mladiči so se gibali kakor mravlje, gospodar pa je mislil in iskal rešitve zase in za nje vse, ki so bili navezani z ženskami in otroki vred na sadove te zemlje, katero jim je zdaj jemal iz rok pustolovski pohlep.

Zdaj ni čutil več take žalosti za sinom, ki se je izgubil v svet. Še težje misli, kakor lastna nesreča, mu je zadajala stiska vseh ljudi v dolini...

Pred tridesetimi leti so prišli sem in našli ob reki zaraslo puščo. Deset let so se sekali in čistili, požigali in orali, namakali in sejali, preden so spremenili obličje tej dolini in ustvarili na njej vsak sebi skromno srečo. Delali so pošteno, hvaležno skrbeli za zemljo in dolino spremenili v žitnico za milijone in milijone ljudstva v Ameriki.

Zdaj pa so udarili sem kračeži, le-nuhi, pustolovci, brezvestneži kakor jate kobolic in niso hoteli več priznavati razlike med mojim in tvojim, niso spoštovali ne zemlje, ne dela, ne znoj, saj so prihajali v imenu vsegačelnega zlata...

Ferris se je pod težo bridkih misli sklonil, kakor da se je zazrl v zemljo, rednico očetov in bodočnost sinov, da bi videl, če ni v njej zapisana rešitev tudi za te težke dneve, ki so prihajali nad dolino...

Peto poglavje.

Nesreča.

Po tistem mučnem in sovražnem razgovoru, ki ga je Lance imel na polju z očetom, je pognal konja in krenil navadnost proti rudniku Golden Moonu. Ni vedel, kam naj bi se obrnil. Edina človeka, ki juna je zaupal, sta bila Serena in Whitney.

Serena mu zdaj ni mogla nič pomagati. Bila je premлада in preveč navezana na dom in na zemljo, da bi sploh mogla razumeti, da njemu ni obstanka pod domačo streho, da zanj ni prostora na teh poljih, da je poklican drugam in za večje naloge. Zato je sklenil, da se ne pojde niti poslavljat od nje.

Podil je konja proti bregu, odkoder je bilo slišati zamočkli hrum strojev, ki so vrtali zlato iz zemlje. Inženir Whitney je v rudniku delal z vso paro. Tudi v delavce je bila te dni, kar je on vodil delo, prišla nova volja, da so se gnali kakor inženir. Delali so, kakor da bo zlato, ki ga bodo napravili in navrtali, njihovo.

Postavljali so nove stroje in motorje, iskali drugih, ugodnejših in obilnejših ležišč, razbijali s težkimi curki vode pečine, kakor da drobe pečene gore in dan na dan večali kup zlata, ki so ga vsak večer vozili v San Francisco v družbine blaginje.

Siloviti prameni vode, podobni blatnim hudournikom, so preplavljali žitna polja, ki so se stegovala v bregove. — Vode je bilo vedno več in vedno dalje se je širil umazan madež po rumeni planjavi v dolini Sacramento.

Kmetje so bili vsak dan bolj obupani in vsak dan siromanejši. Vode je iz rudnika prihajalo toliko in tako naglo, da niso mogli rešiti niti tretjine žetve na tistih predelih, ki so ležali pod bregom. Prav te dni, ko so se druga leta veselili sadov svojega truda in spravljali težko zrnje v žitnice, ko so računali, koliko jim bo žetev vrgla in kako bi jo

(Foto Warner Bros.)

Whitney je v rudniku delal z vso paro

Od tu in tam

V 70 okrajih bo postavila svoje kandidate b. SDS, ki jo vodi Večeslav Vilder. Stranka bo kandidirala v tistih okrajih, kjer živi srbsko prebivalstvo pomešano s hrvatskim življenjem. Včeraj je imel glavni odbor stranke sejo, na kateri je odobrili kandidate, a po seji je Vilder izjavil, da je stranka zadovoljna z razvojem političnih dogodkov. Po vseh zagrebških časopisih bo stranka imela v 35 okrajih monopol, to se pravi, da njeni kandidati ne bodo imeli nobenih protikandidatov iz liste združene opozicije. Predsednik JNS Peter Živković pa bo postavil svojo kandidaturu kar v treh okrajih in sicer v Sarajevu, Negotinu in Mrkonjgradu, kjer so nazadnje le pomirili razburjene pristaje in jih pridobili za Živkovićevo kandidaturu.

Po vsej državi je toplota v zadnjih dneh občutno padla. Iz južnih krajev v Srbiji prihajajo poročila, da v višjih krajih pada sneg že nekaj dni. Tudi v okolici Zagreba se je močno ohladilo ter je sneg zapadel na Sljemenu. Sicer ga je veter kmalu razpihal, vendar pa je bil ta sneg prvi znanilec bližajoče se zime in opomin za zamudnike, da so si začeli hitro nabavljati kurivo.

Zagrebska univerza bo volila v kratkem novega rektorja na mesto dr. Eda Lovriča, ki je odšel v pokoj. Dr. Lovrič ima največ zaslug, da je zagrebska univerza dobila potrebne denarne podpore od države in zgradila novi poslopji za veterinarsko in tehnično fakulteto. Za novega rektorja bo najbrž izvoljen kak redni profesor bogoslovne fakultete.

Kongres jugoslovansko-bolgarskih lig se je začel v nedeljo zvečer v Splitu. Zastopane so lige iz Ljubljane, Zagreba, Beograda, Novega Sada, Sarajeva in drugih večjih krajev ter delegati iz Bolgarije, ki jih je precej. Kongres lig se je včeraj zaključil, a danes se začne novi v obliki glavne skupščine.

Strasna železniška nesreča se je dogodila v bližini Borova. S svojim malim avtomobilom se je vračal od obiska pri ravnatelju Batovih tovarni Maksimoviča borovski podžupan trgovec Vučenović. Ker ob tamkajšnji železniški progi ni varnostnih zapornic, Vučenović ni pazil na prihajajoči brzovlak. Z veliko brzino je vlak pridrvel in udaril v avtomobil. Ker strojevodja lokomotive ni mogel ustaviti, je vlak rinil pred seboj avtomobil še 300 m. Avtomobil je bil zdrobljen, a izpod ruševin so potegnili Vučenovićevo truplo popolnoma zmrevljeno.

Več kot stokrat je bil že kaznovan zaradi tatvine subotički slaščičar Mihajlo Krnjenski. Nedavno je na ulici »snele otroški voziček in ga odpeljal v bližnjo gostilno, da bi ga vnovič. Seveda so ga prijeli in vtaknili v zapor. Krnjenski je bil svoj čas najboljši subotički slaščičar, a se je po smrti svoje žene zapil. Krasti pa je začel, da je prišel do denarja in z njim do pijače. Zadnja tatvina je bila po številu že 101.

V času, ko ga je šla žena naznaniti sodišču, se je obesil kmet Ivan Gregorek iz Jalševca pri Posavskih Bregih. Gregorek je bil sicer priden kmetovalec, vendar pa nekoliko preveč vdan pijači. Zaradi tega v hiši ni bilo več zastopnosti, dokler ni Gregorek sklenil svoje imetje razdeliti na svojo in ženinovo polovico. Svojo polovico je v kratkem zapil, nato pa hodil okrog žene in moleoval za denar. Ko sta se pred dnevi spet sprla, je Gregorek razbil okna na njeni hiši, nato pa jo še prelepel. Žena se je odpravila, da bo šla na sodišče prijaviti nasilnega moža. Nekaj ur kasneje pa sta dva kmeta našla Gregoreka obešenega.

60.000 din občinskega denarja in 50.000 din iz občinske hranilnice je poneveril župan v Pučnicah v Prekmurju, Stefan Kuhar. Pred nekaj dnevi je prišel pregledovat občinsko poslovanje revizor iz Ljubljane in tako ugotovil primanjkljaj 60.000 dinarjev. Zatem pa še primanjkljaj 50 tisoč v občinski hranilnici. Zaradi tega so oblasti Kuharja prijele. Aretacija je izzvala v kraju veliko presenečenje, ker je bil Kuhar ugleden posestnik, ki je bil tudi zelo premožen.

Dva mladeniča je ubil 15letni Milan Velički iz Bačkega Petrovca v Vojvodini. Med družinama Velički in Bugarski je vladalo stalno napeto razmerje. V soboto je šel Tomo Velički s sinom Živkom in 15letnim Milanom na njiivo in sejal. Ko je prišla na njiivo sosedova kokoš in začela zobati zrnce, je mali Milan stekel in jo pregal. Cim sta to opazila dva sinova iz hiše Bugarskih, sta pograbila motiki in začela mlati starega Velička in njegovega sina ter ju pobila na tla. Ko pa je Milan videl, da se oče nahaja v smrtni nevarnosti, je skočil izza hrbita na napadalca, potegnil žepni nož in zaklal prvega v srce, drugemu pa prerezal trebuh. Ko je zločin izvršil, je jokaje pobegnil v vas, a v rokah je še vedno kričevito držal krvavi nož. Vaščani so potem ranjence pobrali, vendar pa sta bila Bugarskijeva že mrtva. Veličkova pa so prepeljali v bolnišnico.

Sinova sta kradla — a oče je kupoval zemljo. Belgrajska policija je te dni kar po vrsti prijela dva vlomilca Jovana in Lazarja Cetra, ki sta že dobro leto bolj pomalem kradla v Zagrebu in Beogradu. Jovan se je bolj držal Zagreba, Lazar pa Beograda. Še bolj pa je bilo zanimivo odkritje policije, da sta brata nakradeno blago prodajala, a izkupiček pošiljala svojemu očetu v Belino pri Benkovcu, ki si je nedavno kupil posestvo za 40.000 din. Svoim sosedom je stari Cetra pripovedoval, da njegov sin v Beogradu lepo »zasluži«. Vlomilca pa sta živel silno skromno.

Uganko, nekaj je izgubil uradnik belgrajske izvoznice družbe Savić & Nikolić, Svetozar Filipović, s 100 jurji, je policija že razvozljala. Uradnik jo je z denarjem potegnil v domačo vas in zakopal 99 jurjev na dvorišču svoje rojstne hiše. Uradnik je dolgo časa zagotavljal policijo, da mu je denar izgubil na poti od Beograda proti Novemu Sadu. Šef tvrdke je bil silno prešenečen nad tem odkritjem, ker je bil mislil, da je Filipović njegov najbolj pošten uradnik.

Značaja bolezní v zagrebškem mikrobiološkem zavodu še vedno niso ugotovili. Stvar se je spet zakorenčila v negativno smer, kajti ponovno so zboleli nekateri uslužbeni zavoda, ki so bili enkrat bolni že prebleli. Nekateri zdravniki so mnenja, da gre za bolezen tularemija, ki jo imenujejo tudi zajčjo bolezen.

13.000 nepismenih ljudi se nahaja v središču Hrvaške v belem Zagrebu. To porazno dejstvo so ugotovili po statistikah mestnega popisovalnega urada. Da bi vse te nepismene naučili brati in pisati, bo treba potrojenega truda in napore vseh tistih organizacij, ki so si nadele nalogo preganiti nepismenost iz vrst hrvaškega naroda. Kakor znano, so v tem delu najbolj agilna društva »Napredak«, »ABC«, in »Seljačka sloga«. Tudi letos pobirajo imenovane organizacije prostovoljne prispevke v korist te akcije, da morejo potem za male denarje prodajati med nepismenimi abecednike.

Aldo de Benedetti:

„Trideset sekund ljubezni“

Ljubljana, 25. oktobra.

V letošnjem repertoarju ljubljanske drame sicer ni pravega roda in razpreditve, zato pa je sestavljen po načelu, da sprememba veseli. »Car Fjodor«, »Veriga«, »Žene na Niskavuorij«, »Molier«, »Potopljeni svet«, zdaj pa Benedettijevih »Trideset sekund ljubezni«. Malo tega, malo onega — tako si je mislil sestavljalec — in ustregli bomo lahko vsakemu okusu. Benedetti je že z »Rdečimi rožami« dobil v Ljubljani precej velik kredit. To dejstvo se je pokazalo v soboto zvečer, ko so prijatelji vedre šale in neprijetnega, ne preveč jedkega humorja do zadnjega kotička zasedli dvorano ljubljanske drame. Tako lepega obiska letos v našem gledališču še nismo nikdar doživeli.

Benedetti se s »Tridesetimi sekundami« ni razodel kot velik, pač pa kot zelo spreten komedijograf, ki pozna do podrobnosti sredstva, s katerimi se da dejanje prožiti, prehajati iz situacije v situacijo s presenetljivostjo, ki se zdi prirodna, ostro očitavati like nastopajočih oseb ter z dobrimi domisljicami, ki v gledalcih morajo vzbujati smeh, skrbeti za razpoloženje in označevati ter dvigati k poznavitvi smešne plati glavnih oseb. Pri vsem tem pa je Benedetti v svoje delo vtaknil tudi nekoliko doktrine — v zmerno zbadljivi obliki; malo je pomoraliziral, ko je s prisrčno, ljubko navidezno brezbriznostjo in nevednostjo dregnil v rebra z očitkom o vsemogočnem mamoni kroge, o katerih visoko moralni neoporečnosti svet ponavadi ne dvomi. Prevejana, prav detektivsko spretna je iznajdljivost, s katero zapleta, razporeja in do kraja odlaža izhode iz situacij in njihove dejanske oblike. Norčav je kakor njegov Piero Guarandi, prijeten in človeka ne dolgočasi. Prav zadovoljen je veselim večerom človek odhaja iz gledališča.

»Trideset sekund ljubezni« je preprosta avantura z ljubavno spletko, ki pa šele na koncu postane aktualna in pokaže pravo barvo. Sicer pa je delo le neke vrste vodnik po galeriji važnih ljudi in po meščanski družini, ki jo brez jeze razkriva v njenih smešnih človeško-prečloveških straneh. Nezadovoljno spletkarico spoznamo, gospo, ki je brezpomembna, soprogo, ki življenja ne jemlje preveč resno, njenega oklevajočega, šibkega moža, zastavnega gospoda generala, ki ga ob kraju skoraj že pomilujemo, saj iz

mogočnega družinskega oblastnika, ki je preprčan o svoji veliki pomembnosti in načelni čvrstosti ob koncu komedije ostane le še žalostna »plahta« — kakor krilo šatorja, ki se je bil sesedel. Premetenega in obrzdanega hladnokrvnega spoznamo, ki na duhoviti način pride do tridesetsekundnega poljuba, star zakonski par srečamo, kjer žena vdano prenaša morilsko radovednost moža, ki bi si rad ogledal slednjo antično zanimivost Rima. Vse te osebe je Benedetti postavil solidno; njihovi značaji so jasni in prirodni, vse poteze zvesto in z velikim smislom za človeške slabosti vzete iz življenja. Duhoviti dialogi, ki so temeljito prekvashi z originalno, svežo dovornostjo dosejajo, da se občinstvo neprestano smeji in zabava. Benedettijevih »Trideset sekund ljubezni« je pisanih prav dobro; morda za ljudi s posebno zbranim okusom to ali ono mesto v njih zavzame nekoliko frivolno — toda vse skupaj je rečeno s tako nedolžnostjo, brez slabega namena, da mora tudi največji sodnik odpustiti ter se veselo zasmejati. Sicer je pa takih mest prav malo — povrh pa niti niso huda, kaj šele pokvarjena.

Igralski zbor, ki je delal ta večer, je komedijo rešil od prvega do zadnjega prav dobro. Mira Danilova je lahkomisljeno modeno soprogo potuhtala do kraja, izpustila ni v igri nobene poteze, trmasta je bila, odločna, zvitja in spet nalivna, pogumna in plasn na hkrat, ogorčena in vdana; ves sklopek mešanih lastnosti, ki jih kažejo takele monedne gospe je razvozljala pred našimi očmi z igro, ki je bila duhovita in impulzivna. Odlični je bil neizprosno mimi, sam sebe gotovi, preračunani Kraljev Guarandi. Prav imenitno se je postavil Cesar, ta res vsestransko uporabljivi interpret. Ogledovalca antikvitet je kreiral Gregorin neprekosljivo. Dober je bil Jermanov Tullio, prav dobra je bila tudi Lipahova figura zgovornega advokata Ferinija. Presetnik je tistih nekaj besed in tisto merico igre, ki jo je bil pacientu namenil Benedetti, izpeljal prav srečno. Zenske vloge so odigrale poleg Danilove (Grazia Siriani), Gabrijelčičeva (Geldruda Sirianijeva), M. Boltarjeva (Eleonora Aguzzijeva), Nablocka (Giovanna Sirianijeva), Rakarjeva (Rosina), J. Boltarjeva (Marietta) in M. Slavčeva (tehničarka) s popolnim uspehom. Delo je solidno režiral Jože Šest, za zunanjo opremo pa je poskrbel v stilu naš scenograf inž. Franz. Komedijski bo vselej dobro obiskana.

Sadni sejem v Mariboru

Lepše sadje je skoraj že razprodano

Maribor, 17. oktobra.

Skupaj s perutninarso razstavo se vrši sedaj v Mariboru tudi tradicionalni sadni sejem. Sadjarji so morali letos Unionsko verando, na kateri se ta sejem sicer vedno vrši, prepustiti perutninarjem, sami pa so se umaknili v dvorano Zadrudne gospodarske banke. Zaradi manjšega prostora so tudi letošnji sejem priridili v skrajni obliki, vendar pa tudi tako zadovoljuje pririditelje in obiskovalce. Zanimanje za sadno razstavo in sejem je prav veliko, bilo bi pa lahko še boljše, zlasti z ozirom na to, ker so zaloge sadja pri sadjarjih sedaj že precej izčrpane, na sejmu pa dobe tako zasebniki, kakor tudi trgovci se dovolj sadja.

Kakor na vseh dosedanjih, se tudi na letošnjem sadnem sejmu najbolj postavljaja sadjarske družnice v št. Petru pri Mariboru, kateri so se letos pridružili tudi Limbušani. Ti sadjarji iz neposredne mariborske okolice so razstavili svoja namizna jabolka v ameriških zabojih po eredini dvorane. Po kvaliteti in oprepi je sadje na visku, kar priznavajo tudi mariborski meščani, ki zelo

kupujejo te zaboje. O tem svedočijo že danes, drugi dan sejma, prazni proslori med seboj. Enotna cena tem namiznim jabolkom je 7 din kg. Krasno kabineto sadje je razstavila Banovinska vinarska in sadjarska šola. To so izbrani plodovi, vloženi v papirno raznobarno volno in sicer so razstavljene vrste Ontario, rumeni belefleur, Baomanova reneta, Jonazan in Londonski peeping. Cena temu kabinetu sadju je 10 din kg. Razne sadjarske družnice iz Stajerskega pa razstavljajo trgovsko blago v holandskih zabojih, kakor se po navadi izvažajo v tujino. Tu so samo vzorci sadja, ki ga imajo podružnice, oziroma njihovi člani, doma na prodaj. Iz seznama, ki ga dobe zainteresirani na vpogled, je razvidno, da predstavljajo ti vzorci okrog 100 tisoč kg jabolk, ki jih imajo sadjarji še v zalogi. Določili so ceno 3 do 5 din, kar sedaj, ko je sadje po večini že razprodano, nikakor ni pretirano ter je upati, da bodo zahtevano ceno tudi dobili. Zanimanja je med kupci precej ter ba ta sejem gotovo pomagala našim sadjarjem, da bodo svoj pridelek vnovčili po primerni ceni.

Iz športne krošnje

Odlikovanje slovenskega športnika. Vodja rajha Adolf Hitler je odlikoval dr. Vekoslava Miletiča, ministra na razpoloženju z redom velikega križa nemškega orla, a Draga Ulago, šefa strokovnega oddelka v ministrstvu za telesno vzgojo pa z redom križa nemškega orla druge stopnje. Pri izročitvi teh odlikovanj, je nemški poslanik na našem dvoru v. Herren priridil v poslanstvu intimno kosilo. Dragu Ulagi k odlikovanju iskreno čestitamo.

Na listi najboljših strelcev v ligaškem prvenstvu se vedno vodi igralec Jugoslavije Aca Petrovič z 9 goli. Sledijo Glišovič (BSK), Kacijan (Haška) Matosič II. (Hajduk) z po 7 goli. Po 6 golov imata Wölfl in Lešnik (oba Gradjanski), po 5 pa Pavletič (Slavija-Varaždin).

Zanimive ugotovitve je postavil hrvaški tehnik »Nezavisnost«. Po teh ugotovitvah vodijo ves hrvaški šport Zidje. Tako našteva »Nezavisnost« naslednje ljudi, ki so v vodstvu športnih organizacij in ki so Zidje: v zagrebški nogometni podzvezi: Zeljko (Dezidenji) Berger, dr. Spitzer (sedaj Milanović), dr. Arpad Hahn, Steiner, Leitner, Klingner (sedaj Koranić), Rihter, Rosenfeld ter Geza Fleies. Dalje se našteva Miroslava Dobrina (preje Tritsch), dr. Tritsch (JLAZ) in še nekaj drugih. »Nezavisnost« te ljudi močno napada in zahteva, naj se umaknejo iz vseh vodilnih mest.

Pred jubilejno tekmo v Londonu. Jutri popoldne se srečata v Londonu na Arsenalovem igrišču nogometni reprezentanti Anglije in pa celinske Evrope. Nedeljska trening tekma celinske reprezentance je, kakor smo že poročali, premagala v Amsterdamu B reprezentanco Holandske z 2:1 (0:0). Tekmi je prisostvovalo nad 20.000 gledalcev. Moštvo celinske Evrope je bilo ves čas v premoči in bi bil rezultat lahko višji, če bi bil napad bolj učinkovit. V napadu je bil odlični desno krilo Francos Aston, dočim je famozni Ploja precej odpovedal. Gole so zabili levo krilo Norvečan Brunstad in Nemec Hannemann. Gol za Holandsko je bil autogol. Na tekmi se je pokazalo, da igra 11 odličnih nogometašev, katerim pa manjka skupna igra. V drugem polčasu je bila postava izmenjana in so igrali mesto golmana Oliverija Nemec Ruffl, desno krilo Astona je zamenjal Italijan Colaussi, napadalec Braina Genelguera. Končno postavbo proti Angliji bo postavil kapitan di Pozzo šele danes zvečer. — Tudi Angleži so v soboto popoldne s svojo kompletno postavbo, ki bo nastopila jutri proti celinski reprezentanci, igrali v Cardiffu proti Walesu. Tekmo je gledalo 45.000 gledalcev, zmagal pa je povsem nepričakovano toda zaslužen Wales z 4:2 (2:2). Poraz Angležev je zlasti presenetil, ker so v isti postavi pred kratkim premagali Irce z 8:2. Kljub porazu pa je angleška reprezentanca še vedno visok favorit in so stave glede izida tekme še vedno 5:3.

Proo darilo vsesvetski akciji je še pred dnevi poslal lastnik znane parlamentarne »Venus« na Tyrsevi cesti 9, g. Fran Jerala, da počasti svojega blagega profesorja, blagopokojnega g. dr. Jožeta Debeveca. Akcijski odbor se za velikodušno darilo najlepše zahvaljuje in bo o Vseh svetih položil na grob prof. dr. Jožeta Debeveca venec s svilenimi trakovi in mestnih barvah.

To in ono iz Radgone

Nove občinske tržnice. Trška občinska podjetja Gornje Radgone so pred kratkim pričela z gradnjo novih zidanih živilskih tržnih lop na trgu za poslopijem carinarice ob obmurskem drevo-redu. Te nove tržnice so namenjene dosedanjim branjevcem z živilskimi potrebščinami, ki so imeli do letošnje pomladi nameščene svoje prodajalske barake ob državnem murskem mostu in so se morali iz njih zaradi preureditve tega prostora in graditve nove carinske omejevalne stražnice preseliti na bližnji trg za carinskim poslopijem. Nove tržnice, ki so na jako primernem prostoru, bodo povsem odgovarjale higienskim predpisom. Zlasti mnogo kupovalcev prihaja sem dnevno iz nemškega sosednjega obmurnega mesta Radgone, ker je od nemških oblasti dovoljen prenos potrebnih živil, ki jih v Nemčiji ne dobe ali pa vsaj za takšno ceno ne, kot pri nas.

Postajno poslopje in skladišče je v surovem stanju že skoraj dograjeno, le še na glavni stavbi grade streho. Poslopje je enako postajnemu poslopiju v Ptuj in bo odgovarjalo potrebam velikega obmurnega prometa, ki se vedno večja. Dograjena je že tudi dovozna cesta k novi železniški postaji.

Moščanska šola je pričela z rednim poukom dne 10. t. m. v prostorih tukajšnje ljudske šole, ker adaptacijska dela na banovinskem gradu, kamor se misli začasno naseliti šola, še niso končana. Vendar pa ima občina že v načrtu gradnjo novega poslopja, ki bo namenjeno za to šolo in je verjetno, da bo s to čim prej pričela. — Za ravnatelja šole je imenovan g. Alfred Kos, ki je do sedaj služboval na meščanski šoli v Mariboru in je svoje mesto v Gornji Radgoni že nastopil.

Zrnca izpod Konjiške gore

Slovenske Konjice, 24. okt.

Trški vodovod. Te dni bo izvršen drugi del popravila trškega vodovoda od gostilne Filipič do rezervarja. Popravilo so ljudje iskreno pozdravili, brez ozira na stroške, ki so precejšnji.

Regulacija Dravinje. Prati koncu meseca bo dovršena druga etapa regulacijskih del na Dravinji pod Zrečami, ki trajajo že 2 leti. Prvi del je obsegal strugo od Tičevega mlina pri Sp. Zrečah do Radane vasi, drugi pa od šlezniškega mosta pod Zg. Zrečami do Tičevega mlina. Regulacija je izvršena zelo lepo ter je pogled na njo kaj lep; s tem so rodovitna polja in travniki ob Dravinji popolnoma zavarovani pred vsako povodnijo. Stroški znašajo 400.000 din. Ljudje so bankski upravi za veliko dejanje zelo hvaležni. Drugo leto se bo regulirala struga od Zg. Zreč proti Boharini in sicer zato, da se zavaruje cesta Zreče-Skomarje pred razdejanji.

Napeljava elektrike je bila izvršena pred kratkim v prostore dekliske šole. Vendar enkrat! Gradbeno gibanje je bilo pri nas letošnje leto kaj malenkostno; mislimo namreč gradnjo stanovanjskih poslopij. Svoji hiši sta postavila le g. Rebernak, občinski redar in g. Schmalzer, izvršilni organ okrajnega sodišča. Tudi za prihodnjo gradbeno sezono ni kaj večjega na vidiku.

»Slovenski dome« je edini katoliški popoldnevnik!

Vremensko poročilo

»Slovenskega doma«

Kraj	Barometarsko stanje	Temperatura		Relativna vlažnost v %	Oblačnost v %	Veter (smert, jakost)	Padavine	
		naj-večja	naj-manjša				m/m	vrsta
Ljubljana	765,5	11,2	5,0	89	10	N,	—	—
Maribor	764,8	8,8	1,0	80	10	0	—	—
Zagreb	765,5	9,0	4,0	90	6	U	—	—
Belgrad	763,6	7,0	3,0	91	10	WNW,	—	—
Sarajevo	764,7	7,0	3,0	90	10	0	—	—
Vis	763,7	8,0	4,0	90	5	NE,	—	—
Split	762,6	15,0	7,0	50	5	NE,	—	—
Kumbar	761,4	16,0	7,0	50	4	NNE,	—	—
Rab	764,1	13,0	5,0	50	3	ENE,	—	—
Dubrovnik	762,1	12,0	8,0	40	3	NE,	—	—

Vremenska napoved: Deloma oblačno, precej hladno vreme.

Splošne pripombe o poteku vremena v Ljubljani od včeraj do danes: Iz noči ob 20 je bilo oblačno, do 8,40 se je oblačnost močno zmanjšala, do 9,30 pa se je skoraj popolnoma zjasnilo. Vse ostali čas dneva je bilo večinoma jasno, zvečer ob 19,10 je pričela oblačnost naraščati, a ob 20,30 je bilo popolnoma oblačno.

Koledar

Danes, 25. oktobra, torek: Kriz. in Dar.

Sreda, 26. oktobra: Evarist.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Bakarčič, Sv. Jakoba trg 9; mr. Ramor, Miklošičeva cesta 20 in mr. Murmajer, Sv. Petra cesta 78.

Franciskanska prosveta M. O. v Ljubljani priredi v torek, 25. t. m. ob 8 zvečer v franciskanski dvorani literarno skioptični večer pod naslovom »Legenda o svetogorski kraljici«. Ob 400 letnici boje poti na Sveti gori (1539), ki pomeni našim goriškim rojakom to, kar nam gorenske Brezje, bo ob skioptičnih slikah predaval dr. Joža Lovrenčič svojo umetno »Legendo o Mariji in pastirici Urški«. Vstopnice po tri dinarje v pisarni Pax et bonum v franciskanski pazaži. Člani z legitimacijami popust.

Pevke in pevci v Hubadovi župi včlanjenih zborov imajo prihodnjo vajo za skupni nastop v sredo, dne 26. t. m. ob 20 v Hubadovi dvorani poslopja Glasbene Matice v Vegovi ulici. Župna uprava prosi točne in polnoštevilne udeležbe.

Med najplodovitejše skladatelje novejših dobe spade L. M. Škerjanc, profesor drž. konservatorija v Ljubljani. Ze v začetku lanskega leta je predložil Glasbeni Matici za izvedbo svoje naj-novejše delo za soli, zbor in orkester »Zedinjenje«. Matica je to delo sprejela in ga bo izvedla z vsem velikim aparatom, ki je za izvedbo potreben, v ponedeljek, dne 7. novembra ob 20 v veliki unionski dvorani pod vodstvom ravnatelja Poliča. Na koncertu bodo sodelovali 4 solisti, celotni orkester ljubljanske Filharmonije in pevski zbor Glasbene Matice. Ta dan bo krstna izvedba Škerjancovega dela, ki je napisano nalašč za proslavo 20 letnice našega osvobodjenja in zedinjenja. Podrobnosti slede. Od srede tega tedna dalje pa se bodo dobile vstopnice v knjigarni Glasb. Matice.

Proslava Jadranskega dne 31. oktobra. Ljubljanski krajevni odbori Jadranske straže — mestni, železnica in univerza pripravljajo za 31. oktober svečano proslavo jadranskega dne v dvorani Trgovskega doma. Spored proslave bomo objavili.

Naša pokopališča o Vseh svetih, ko bodo grobovi okrašeni s preprostimi vencí in svečami v mestnih barvah, bodo prvič izražala, kako dobro srce ima Ljubljana za revne someščane. Svoje dobrote se pač ni treba nikomur trudovati, zato pa lahko vsakdo grobove okraši tudi z večimi vencí, da spomin svojih dragih čimbolj počasti z dobrimi deli.

Za mestne reveže je mesto venca na krsto prof. Josipa Marna daroval 100 din major v p. g. M. J. Cesar, Gosposvetska cesta 10. Velikodušnemu darovalcu se mestno poglavarstvo najlepše zahvaljuje.

Planarna seja akcijskega odbora za vsesvetske odkupnine bo drevi ob 18,30 v veliki dvorani mestnega poglavarstva. Zaradi važnih poročil in podrobne razdelitve dela pri veliki akciji je udeležba vseh članov akcijskega odbora, zlasti vseh zastopnic in zastopnikov sodelujočih organizacij nujno potrebna, poleg teh pa akcijski odbor vlijudno prosi tudi vse okrajne načelnike, da se te važne seje zanesljivo udeležijo. Akcijski odbor Vrhovnega socialnega sveta mesta Ljubljane.

Za vsesvetske odkupnine so mestni uslužbeni pričeli raznašati prijavnice po vseh ljubljanskih hišah, da hišni gospodarji ali upravitelji vpišejo vse stranke, nato pa vsaka stranka zabeleži vsoto, ki se z njo odkupi prevelikega razkošja na grobovih. Za potrdilo odkupa dobi vsaka stranka toliko vencev ali sveč v mestnih barvah, kolikor znaša za mestne reveže darovana odkupnina. Kdor se odkupi s 5 din, dobi svečo z napisom »Za mestne reveže« in za odkupnino 20 din majhen venček s trakovi, kjer je zelen napis »Rajnim v spomin« — revnim v podporo, a veliki venci s svilenimi belozelenimi trakovi in zlatim napisom bodo obiskovalce pokopališč opozarjali na dobrotnike, ki so darovali po 100 din, da počaste spomin svojih dragih pokojnih z dobrimi deli. Akcijski odbor naproša vse prebivalstvo, da prijavnice čim prej izpolni s prijavami, ker že čez dva dni spet pošlje ponje, nato pa prijavitelji dobe darovani vsoti ustrezajoče število vencev in sveč.

Nekateri uradi, večja podjetja in zavodi so naprošeni, naj sami zbere prijave vsesvetskih odkupnin ter izpolnjene prijavnice takoj pošljejo akcijskemu odboru, da dobe darovani odkupniki ustrežajoče število vencev in sveč, po Vseh svetih pa šele pošljejo zbrane odkupnine. Če bi še kako večje podjetje, zavod ali urad želel tako ureditev odkupa, naj to svojo željo javi akcijskemu odboru kar pod seznanom prijav s pripombo, potrjeno s podpisom predstojnika in uradnim pečatom.

Ljubljansko gledališče

Drama. — Začetek ob 20.

Torek, 25. oktobra: »VERIGA«. Red B.

Sreda, 26. oktobra: »TRIDESET SEKUND LJUBEZNI«. Red Sreda.

Četrtek, 27. oktobra: »POTOPLJENI SVET«. Red Četrtek.

Opera. — Začetek ob 20.

Torek, 25. oktobra: Zaprt.

Sreda, 26. oktobra: »GORENJSKI SLAVČEK«. Premierski abonma.

Četrtek, 27. oktobra: »POLJUBA«. Premierski abonma.

Deset let Radio Ljubljane

Zgodovina ustanavljanja in organiziranja naše radiofonije

Ljubljana, 25. oktobra.

Čez tri dni poteče deset let, kar je ljubljanska radijska oddaja postala uradno stopila v življenje ter začela pošiljati v svetovni prostor slovensko besedo, pesem, godbo in dogodke iz našega življenja. Deset let je že, kar se simbol našega radia — kukavica — dostojno in uspešno uveljavlja v cni najpomembnejših modernih kulturnih področjih, kakršno je radio. Radio pomeni za slovensko ljudstvo še veliko večja narodno in kulturno dobrino, kakor pa za druge večje narode, ki imajo priliko in možnost uveljavljati se v svetu tudi drugače. Zato se desetletnice Radia Ljubljane spominja vse naše ljudstvo doma in v tujini, in daje priznanje poštvalnim prizadevanjem ljudi, ki so naš radio ustvarili in ga v teh desetih letih izoblikovali do samostojne in svoje oblike.

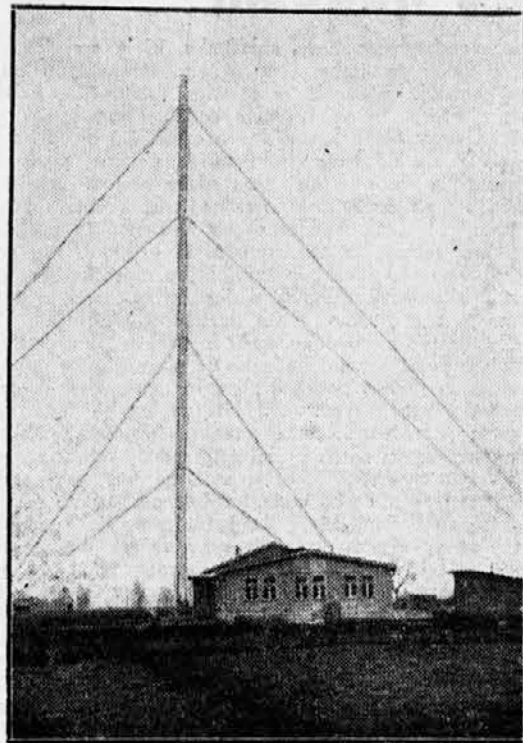
Ljubljanska radijska postaja je bila postavljena 1. 1928, po navodilih univ. prof. inž. Marija Osane. Dobavile so jo nemške tvrdke na račun reparacij. Ministrstvo pošte in telegrafa kot lastnik oddajne postaje jo je po pogodbi izročilo ljubljanski Prosvetni zvezi za dobo 15 let. Prosvetna zveza je na lastne stroške postavila studio z vsemi potrebnimi napravami. Zato so spomadi 1928 pri Prosvetni zvezi osnovali posebni »Radio-odsek«, katerega naloga je bila, da oskrbi sredstva za oddajni inventar ter obratno glavnico, da omogoči ljudem čim cenejšo nabavo in popravilo sprejemnih aparatov. Glavna naloga odseka pa je bila priprava za smotno organizacijo sporeda.

Postaja je bila kmalu toliko dodelana, da je mogla 1. septembra 1928 že začeti s poskusnimi oddajami. Kot prvi je v slovenskem radiu govoril g. F. S. Finžgar. Slovenski začetek oddaj je bil določen za 28. oktober, na dan 10. letnice osvobodjenja Slovencev izpod avstrijske oblasti.

Postaja je v imenu ministra za pošto in obnavzočnosti zastopnika oblasti odprl g. Žika Pavkovič. V imenu slovenskega naroda se je zahvalil za novo ustanova takratni predsednik ljubljanskega oblasnega odbora in sedanjji ban dr. Natlačen. Nato je bil slavnostni koncert Pevske zveze, pri katerem je nastopila 800 pevcev in pevk, ki so prihitali od blizu in daleč, da sodelujejo, ko gre slovenska pesem v širni svet.

Gospodarske zadeve postaje je vodil poseben odbor, katerega člani so bili: gg. dr. Jakob Mohorič, takratni predsednik Prosvetne zveze, ravnatelj B. Remec, ravnatelj Josip Gogala, B. Pleničar, univ. prof. inž. Marij Osana in tajnik Prosvetne zveze Vinka Zor.

Širši programski odbor, ki je deloval v okviru radijskega odseka Prosvetne zveze, je dajal emernice za sestavo in nadziral izvedbo radijskega sporeda. Iz tega odbora so bili imenovani referenti,

Oddajno poslopje s 120 m anteno pri Domžalah

ki so vsak v svojem področju imeli nalogo pripraviti in voditi podoben program. Referent za predavanja je bil g. Zor, glasbeni referent dr. Dolinar in časnikarski referent Ivan Martelanc. Kot dramski in kulturni referent je sodeloval še prof. France Koblar in kasneje leta 1932. prof. Niko Kuret kot referent za šolske ure in mladinske oddaje.

Kot napovedovalci so se v začetku pri poskusnih oddajah udeleževali razni gospodje. Ob začetku rednih oddaj pa je bil nastavljen redni napovedovalec. Sedanjji glavni napovedovalec inž. Pengov je nastopil v novembru 1928 in je dolgo opravljal službo sam. V sezoni 1929/30, ko je bil pri vojaki, ga je zamenil g. Miloš Staré, ki je potem obdržal mesto drugega napovedovalca do nastopa komisariata (27. II. 1933), po razpustu Prosvetne zveze.

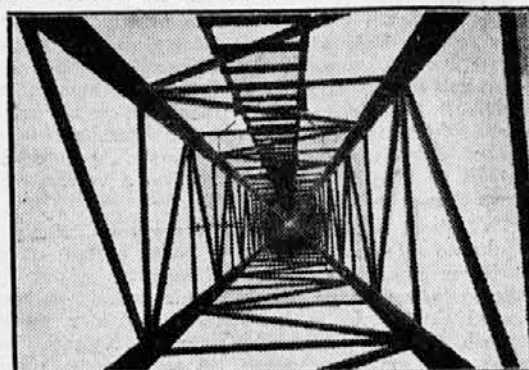
Zaradi razpusta Prosvetne zveze je postaja dobila komisariat, ki je prevzel posle in inventar 27. II. 1933. Člani komisariata, imenovani od mi-

nistrstva prometa, v čigar resor je tedaj spadal radio, so bili: dr. Tavzes, dr. Dular in Josip Ribič. Kasneje je ministrstvo zamenjalo dr. Dularja z inž. Stebjem. Za komisariata so prišli v postajo novi programni sodelavci. Od starih delavcev so ostali za časa komisariata še: gg. dr. Dolinar kot glasbeni referent, napovedovalec inž. Pengov in tehnični vodja postaje univ. prof. Marij Osana.

22. avgusta 1935 je ministrstvo pošte, telegrafa in telefona imenovalo nov komisariat, ki so ga tvorili: prof. Koblar, Miloš Staré in inž. Eržen. Po razveljavitvi razpustitvenega odloka je P. Z. z odlokom ministra pošte, telegrafa in telefona in z odredbo direktorja pošte, telegrafa in telefona v Ljubljani spet prevzela upravljanje radiofonske oddajne postaje.

Prosjetna zveza je istega dne imenovala na svoji seji novo upravo za radiofonsko oddajno postajo v Ljubljani. Uprava, ki jo tvorijo gg. prof. Koblar, univ. prof. inž. Osana in odvetnik Miloš Staré, je v svojem poslovanju povsem avtonomna. Pooblašena je samostojno voditi tekoče posle, programe in upravni aparat. Člani uprave so si razdelili resore takole: vodstvo uprave in programskega odseka prof. France Koblar, tehnično vodstvo univ. prof. inž. Marij Osana, ekonomsko administrativno vodstvo pa je prevzel odvetnik Miloš Staré.

Na predlog nove uprave je Prosjetna zveza imenovala g. Vinka Zora za referenta za prosvetna predavanja, dr. Dolinarja za glasbenega referenta in prof. Kureta za referenta šolskih, mladinskih in zabavnih oddaj.

Pogled v notranjost antenskega stolpa

Pes pismonoša

Neka francoska planinska vojaška edinica je imela psa z imenom Flambeau, ki je v visokih predelih Alp opravljal službo pismonoše skozi 10 let. Bil je zelo razumna žival ter pri vojaki močno priljubljen in daleč na okrog poznan. Te dni pa jim je poginil in njegova »pasma smrt« je privedla vsem veliko žalost. Ta pes torej je svoje posle odlično opravljal, zlasti pa pozimi in ob hudih nevihtah, ko je bil vsak promet onemogočen in se je moral tudi človek ukloniti razbesnelim naravnim silam. Pes pa ni klonil nikdar. Cele ure se je boril z naravo, samo da bi izpolnil svojo nalogo. Bil je edina živa vez med dolino in trdnjavo. Nosil je dve usnjati torbi, prihajal in odhajal je, in bil neobčuten napram vsemu, kar ni spadalo v njegov pasji poklic. Celo svojih pasjih tovariev, pastirskih psov ni hotel med službo poznati in se ni zmenil za njihovo, na boj izživajoče lajanje, dočim se je z njimi izven uradnih ur prav dobro razumel. V službi ni poznal ne prijaznih klincev niti slaščic. Službe že ni več vršil eno leto. Po tako težavni in naporni službi je užival zasluženi pokoj. Čeprav so zanj skrbeli in ga v njegovi onemoglosti na stara leta kar moč negovali, vendar mu niso mogli utešiti hrepenenja po utrdbi, po stirmah in snegu, kar vse je neštetokrat zmogel. Ko je čutil, da bo poginil, je premeril še poslednji pot Lonslebourg-fort de Solieres, da bi končal ob barakah pred zbranim odredkom.

Jaka in Janez sta bila dvojčka, oba pa sta se zagledala v Zagorjevo Ivanka. Ob neki priliki jo je Janez nagovoril: »Ivanka, tako rad te imam. Vsako jutro si ti moja prva misel.«
Ivanka: »Jaka trdi ravno isto.«
Janez: »Ivanka, jaz vstanem eno uro prej kot on.«

Sluga hotela »Pri ruskem carju« je v zgodnjih jutranjih urah pometal in snalil hodnik, ko zabni telefonski zvonec. Sluga, prašen, zamazan, kakršen je bil, je vzel slušalko v roko ter zaklical: »Halo, tu ruski car.«

Pretep po volitvah

Neposredno po objavi rezultata volitev pa se je salon, v katerem so bile volitve, izpremenil v pravo bojišče. Med dobro vzgojenimi Američankami se je razvila bitka, ki jo je začela razočarana mrs. Statsonova. Svoji tekmi je očitala, da je vplivala na volivce in jo obdolžila pred vso družbo, da je ona izvalila bivšo filmsko igralko v Boston zato, da bi se je iznebila. Mrs. Statsonova je zmagovalki tudi očitala, da je ona zakrivila bolezen druge kandidatkinje. Navzoči gosti so se vmešali v prepir in kmalu je nastal skandal, pri katerem je prišlo do pretepa in, ki se je končal šele čez nekaj ur.

Toda šele sedaj je prišlo prava presenečenje: tri dni kasneje so mrs. Statsonovo zaprli. Izkazalo se je namreč, da filmske igralko ni poslala v Boston pravičina, ampak mrs. Statsonova. Mrs. Statson je krivdo seveda zanikala. Toda v dokaz njene nasilnosti so navedli še en primer, ki se je zgodil pred nekaj leti. Tedaj je namreč mrs. Statsonova zaprla svojega moža, ker je dvoril drugi dami. Mož je bil zaprt štiri tedne in ga je izpustila šele tedaj, ko je nek služabnik prijavil vso stvar oblastem. Zanikanje mrs. Statsonove ni torej nič pomagalo in je končno pod pritiskom dokazov tudi priznala, da je v trenutku duševne zmedenosti povzročila odhod filmske igralko in, da je tudi svoji drugi tekmovalki dala neko nenavarno sredstvo, da je zbolela.

Skrivnosti poslovnih uspehov

V Newyorku je izredno mnogo hotelov, drug od drugega so oddaljeni samo nekaj korakov. Vsi so enako opremljeni, na isti način zidani in skoraj vsi imajo enake cene. Toda vendar enemu hotelirju gre sijajno, drugemu manj dobro, tretji ima pa izgubo. Zakaj? Morda zato, ker jih je preveč? Ne! Skrivnost, zaradi katere dela eden uspešnejše, drugi slabše je povsem neke drugje: v vodstvu. Kakšne čudeže doseže lahko dober hotelski ravnatelj nam pripoveduje gospod Ralph Hintz, ki je lastnik osmih velikih newyorkskih hotelov. Gospod Hintz je začel svojo hotelsko kariero neke v Evropi kot lift-boy. S petnajstim leti je prišel z očetom v Ameriko, kjer je napredoval od pomivalca posode, kuharja, natakarja pa vse do lastnika osmih velikih hotelov.

V čem je skrivnost gospoda Hintza, ki s svojimi osmimi hoteli zasluži več milijonov dolarjev letno? Njegove hotele vedno bolj obiskujejo kot pa druge. Skrivnost njegovega uspeha je v dobri postrežbi. V dobri postrežbi vsem gostom prav do najmanjše podrobnosti. Z vsakim gostom ravna tako, da se gost počuti kakor doma.

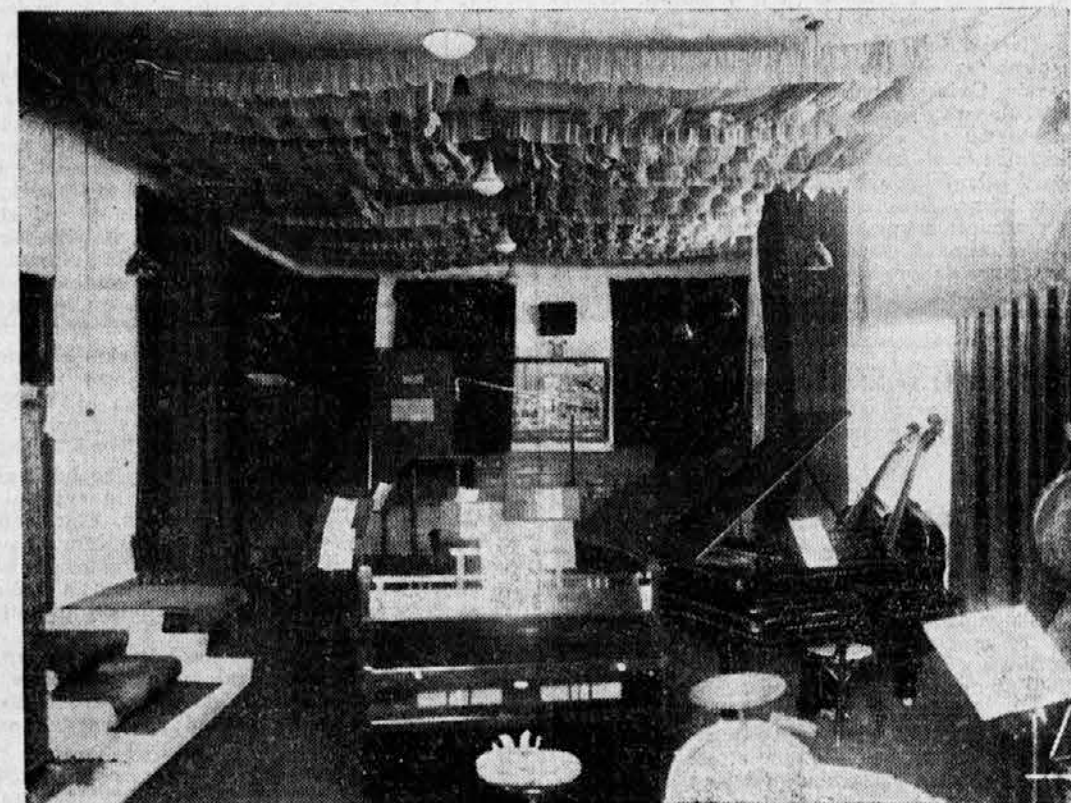
Pazljivo mistra Hintza ne uide prav ničesar. Hotelski vajenci ne pozabijo nikdar priskočiti k gostu, ki si hoče prižgati cigareto, z gorečim vžgalnikom. Vratar, ki sprejema goste, mora znati čitati narobe in zna seveda gošta takoj nagovoriti z imenom, če predno ga je vpisal v hotelsko knjigo. Čim pride gost v svoje sobe, dobi takoj pisemski papir s svojim imenom, časopis iz svojega kraja in igrice za otroke, če jih ima s seboj. Natakariji znajo izgovoriti imena jedi tako, kot jih izgovarja gost, čeprav so napačna. Pa tudi gospod Hintz ni lečen možiček. Svojim gostom takoj da čutiti, da skrbi zanje. Za goste je prijetno presenečenje, ko najde v žepu svoje nanovo zlikane obleke droben zavitek vžgalca. Majhna vizitka, ki jo najde gost v svojem žepu mu pove, da je bila njegova obleka očistena z najboljšim čistilnim sredstvom. Vse to je zastoj. Toda gost naj ve, kaj je napravil hotel zanj.

Programi Radio Ljubljana

Torek, 25. oktobra: 11 Šolska ura: Kaj naj mladina ve o narodni obrambi (g. Frano Ostanko) — 12 Šramel »Stirje fantje« — 13.45 Poročila — 13. Napovedi — 13.20 Za naše deželane (plošče) — 14. Napovedi — 18 Pisan spored. Igra Radijski orkester — 18.40 Gradovi na Gorenskem I. (g. Leo Pettauer) — 19. Napovedi, poročila — 19.30 Nac. ura: Dim. Frušič ob 100-letnici njegove smrti (Svet. Sumarevič) — 19.50 Vesela kronika — 20. Koncert pevskega zbora Glasbene Matice — 20.45 Koncert Radijskega orkestra — 22. Napovedi, poročila — 22.15 Lahka glasba (Radijski orkester).

Drugi programi

Torek, 25. oktobra: Belgrad: 20 Vokalni koncert, 20.30 Simfon. koncert belgrajske filharmonije — Zagreb: 20 Opera — Sofija: 20 Vok. koncert 20.55 Ruske romane, 21.25 Lahka glasba — Varšava: 19 Zab. koncert, 22.15 Vok. koncert — Budimpešta: 19.30 Bizetova opera »Carmen«, 22.10 Cig. orkester — Rim-Milan: 21 Postra glasba, 22 Komor. koncert — Tri-Bari: 21 Mujeva opera »Lolita« — Dunaj-Lipsko: 20.10 Pester večer — Königsberg: 19 Opera »Kavalir z rožico« — Hamburg: 19 Bizetova opera »Carmen« — Bratislava: 20.10 Opera in operetna glasba — Köln: 20.10 Filmske novice, 20.30 Plesni večer.

Pogled v veliki oddajni studio radijske postaje v Ljubljani

Hervey Allen: Antonio Adverso, cesarjev pustolovec

110

mahale s pahljačami in obstale ter so začele s tistimi, ki so jim stopili nasproti, pogovarjati se in smejeti. V sredini skupine je stala gospodična Dolores. Antonio se je nezadržno prerinil do nje ter se mu je zdelo, da je to posebna milostna kretnja guvernerja, ker ga je rešil pred ceremonialno nadlego dona Alonza in ga sam seznanil z Dolores.

»Tukaj, gospodična,« je rekel, »je mladi gospod, ki ste ga, mislim, že enkrat videli.« Zdelo se je, da se kar pase na lahni zadregi, ki so jo njegove besede povzročile pri obeh mladih ljudeh. »Gospod Antonio nam je prinesel pisma od dragih prijateljev.« je nadaljeval očitno iz obzira do mladih Kubancev, ki so stali v neposredni bližini in so z neko nestrpnostjo čakali na to, da pridejo tudi oni na vrsto.

Antonio pa je med tem slišal sladki, lepo izoblikovani glas, ki je kar očito globoko zvenel, ter dejal nekaj kar tako: Kuba si šteje v čast, da ima v gosteh tako uglednega tujca. Dolores je nosila obleko iz svetilkastega zelenega blaga. Čezeno je nosila ogrinjalo iz svetloškrlatne barve, ki je padalo v dolgih resah z njenih ramen. Antonio je nekoliko višje dvignil svoj pogled in videl, da se mu je njeno modro oko smehljalo, medtem ko se je nalahno igrčkala s pahljačo. »Ta velika, nepričakovana čast je na moji strani,« je mukoma odvrnil in kakor se je zdelo, ne preveč posrečeno. Nato sta se morala obadva smejeti nad neizmerno resnostjo njunega formalnega dvogovora, ter videl, kako se je Dolores okrog usten nabral smeh.

»Kaj ste potem vi pripeljali s seboj mikavno damo, gospod Antonio, ki vas je danes dopoldne spremljala h krstu?« Gledala ga je napol porogljivo preko svoje pahljače.

»Zal ne, gospodična.«

»Oh, to me je pa zelo razočaralo! Odkrito priznamo: moja radovednost je bila silna. Mi tukaj doslej nismo vedeli, da se puste mladi angleški vitezi spremljati od starih dam. Pridite, gospod, in pomagajte pregneti naše neznanje: kdo je bil dama? Saj si vendar ne upam misliti, da bi se vi upali semkaj k nam brez ženskega varstva.« Hehetanje se je zasliskalo iz vrste mladih deklet. Antonio se je sedaj domislil, da je nekatere med njimi videl že v cerkvi.

»Vi imate kaj slabe predstave o mojem značaju, gospodična,« je rekel, »da bi si razložil zadevo: jaz sem razkazal ženi nekega ameriškega kapitana pokopališča in nagrobne napise v Havani. Ona je velika avtoriteta za cerkve. Povsod po svetu obiskuje pokopališča.« Pojasnilo je izvalo splošno zadovoljstvo in zanimanje in kmalu se je razvil običajen razgovor.

Očividno so bile vrline družbe gospodične Dolores stvar mlajšega rodu. Gostiteljica sama je hodila od gosta do gosta, a zmeraj je sledila tropa zvestih oboževalcev. Iz vedenja Dolores je govoril čisto svojevrsten čar, občutek dostojanstva in radostno preizkušanje last-

nega položaja, s čimer pa je brzdata mlade ljudi in jih obenem spravila v razpoloženje.

Sam don Alonzo je moral to priznati. Tiho se je pomaknil nazaj in spremljal gospodično Mercedes, ki se je odpeljala s svojim stolom na kolesih. Oba stara pa sta nekje pila sama svojo kavo in se pri tem zabavala dolge ure z dvorskimi brbljarjami iz davno preteklih vladarskih časov. Na vrto so med tem postregli s kavo in drobnim pecivom. Antonio je vzel kos peciva, ki je predstavljalo lik juda na grmadi. Odložil je svoj pladenj s pecivom vred na kamenito klop in položil zraven prtiček. Dolores je prišla mimo in mu prikimala. Skočil je pokonci »Smem prositi za milost?« je rekel in pokazal na kamenito klop. Obrnjen k mlademu možu poleg Dolores je nadaljeval: »Gospod, kajne, da mi oproščate vsiljivost. Jaz me gotovo pogosto usojeno piti v Los Molinos kavo, toda jaz, jaz ostanem le malo dni tukaj.«

»Če gospodična dovoli,« je odvrnil mladi konjeniški častnik z lahnm upanjem, da ga bo odklonila.

»Jutri, don Esteban, obljubljam vam. Gospod Antonio nas mora tako kmalu zapustiti. Potem vendar ne boste nejevoljni.« Potrepljala je mladega moža s pahljačo. Ta se je priklonil bolj iz vljudnosti, kakor iz znanosti ter se oddaljil. Dolores in Antonio sta se viedla. Nalji ji je kavo, toda njegova roka se je tresla.

»Tako vznemirjeni ste, don Antonio?« Njena pahljača se je v naročju zgrnila skupaj. Vsedla se mu je nasproti in ga pazljivo motrila.

»To vendar vidiš!« ji je zvito rekel in jo naravnost pogledal, toda kri mu je udarila v lice. Njeni rami sta se dvignili in se polagoma znižali. Tedaj je odmaknila pogled od njega in izpila požirek iz skodelice. Vzel ji jo je iz roke in pil na istem mestu kot ona.

»Ta mora goreti!« je rekla smeje ter vzela kosček peciva z grmado. »Pa nimas nobenega sočutja z ubogim vragom na ognju?« je vprašal. »Vse svoje življenje sem se oziral po Tebi in ko sem dvignil oči v stolnici ob stebri, mi je bilo končno tako, kakor da nisem več sam. Ker sem te našel, ker vem, da si ti...«

»Previdno!« je šepetala. »Intendant prihaja!« Obmolnila sta in srebrala iz svojih skodelic, medtem ko je prišel tik mimo njiju neki plavalasi gospod srednje starosti z mečem za okras, ki je bil posut z biseri. Globoko se je poklonil pred Dolores in premeril Antonia s srepim pogledom.

»Ve,« je rekla, »da ga tukaj nič radi ne vidiš. Pa kar nadaljujte, don Antonio, pravkar ste nekaj rekli.«

»Zares?« naglo se je priklonil in zgrabil za njeno roko pod okriljem visečega prta.

»Ne tako krepko stiskati!« je rekla. Njene oči so se na široko odprle. »In sedaj moram, prosim, imeti svojo pahljačo, gospod — ne pozabite, kje sva!«